

Ungurio išteklių valdymas ir teisinė apsauga nėra pakankamai efektyvūs

Europinis upinis ungyrys kaip sparčiai nykstanti rūšis yra įtrauktas į IUCN nykstančių rūšių sąrašą ir yra vos per žingsnį nuo visiško išnykimo laisvėje. Nuo 2009 m. ungyrys yra įrašytas į CITES konvencijos (Nykstančių laukinės faunos ir floros rūšių tarptautinės prekybos konvencija) II priedą. Tai reiškia, kad eksportuoti ungyrį iš Europos uždrausta, tačiau ES viduje prekyba tęsiasi.

2007 m. ES vieningai nusprendė imtis ungyrio išteklių valdymo ir atkūrimo plano. Šalys narės vykdo planą, kuriuo reikalaujama imtis priemonių, užtikrinančių, kad 40 proc. suaugusių ungyrių pasieks nerštavietes Sargaso jūroje, skalaujančioje Šiaurės Amerikos pakrantę. Kiekviena šalis narė yra įsipareigojusi taikyti veiksmingas priemones, tačiau iki šiol taikomos priemonės nėra efektyvios, ypač dėl vykdomos intensyvios žvejybos.

2015 m. siekiant sustiprinti ungyrio apsaugą ir sustabdyti ungyrio populiacijos nykimą, ungyrys įtrauktas į Migruojančių laukinių gyvūnų rūšių išsaugojimo konvencijos II priedą. Ši konvencija didžiausią dėmesį skiria nykstančioms rūšims, kurioms galima padėti priimanč tarptautinius susitarimus ir teigia, kad šalys turėtų stengtis sudaryti susitarimus dėl migruojančių rūšių apsaugos ir išteklių valdymo“. Jei būtų tinkamai įgyvendinami, tokie tarptautinio bendradarbiavimo susitarimai ženkliai pagerintų nykstančių rūšių išteklių būklę.

Švarios Baltijos koalicija (Coalition Clean Baltic, CCB) yra politiškai nepriklausoma, ne pelno siekianti asociacija, kurią sudaro 19 organizacijų iš Suomijos, Rusijos, Estijos, Latvijos, Lietuvos, Baltarusijos, Ukrainos, Lenkijos, Vokietijos, Danijos ir Švedijos. Visos kartu šios Švarios Baltijos koalicijai priklausančios organizacijos turi daugiau nei 800 000 narių visose Baltijos jūros regiono šalyse. Biologinės įvairovės apsauga yra esminė veiklos sritis beveik visoms Švarios Baltijos koalicijos narėms. Sparčiai nykstančioms europinio upinio ungyrio ir paprastosios jūrų kiaušės populiacijoms skiriamas išskirtinis dėmesys. Labai svarbus saugomų jūrinių teritorijų vaidmuo, tačiau Baltijos jūroje jos nebuvo visiškai įtvirtintos, todėl Švarios Baltijos koalicija remia siekį, kad Baltijos jūroje būtų įkurta daugiau saugomų jūrinių teritorijų ir būtų užtikrintas efektyvus jų valdymas.

Švarios Baltijos koalicija atlieka stebėtojo vaidmenį keletoje tarptautinių institucijų ir organizacijų, tokių kaip Helsinio komisija ir dalyvaudama įvairiose darbo grupėse siekia efektyvesnio priemonių įgyvendinimo, išteklių valdymo ir jų priežiūros. Svarbios politinės veiklos sritys yra Vandens pagrindų direktyva, Jūros strategijos pagrindų direktyva, Buveinių direktyvos įgyvendinimas, taip pat Bendroji žuvininkystės politika ir Bendroji žemės ūkio politika, kadangi abi jos stipriai veikia Baltijos jūros būklę.

Iš dalies finansuojama:

Švarios Baltijos koalicija (**Coalition Clean Baltic**)

Upsala, Švedija

Tel: +46 18 71 11 70

El.paštas: secretariat@ccb.se

www.ccb.se

@ccbnetwork,

www.facebook.com/coalitioncleanbaltic

Nykstantis europinis upinis ungyrys

Europinis upinis ungyrys, *Anguilla Anguilla* (Linėjus, 1758) yra sparčiai nykstanti žuvų rūšis. Nepaisant to, šią žuvį dažnai galime pamatyti parduotuvių lentynose. Ungurio populiacijos nykimas yra nesulyginamas su jokios kitos žuvies situacija. 2015 metais jaunų ungyriukų migracija į Šiaurės jūrą sumažėjo 99 proc. lyginant su situacija 1960 – 1970 metais. Dėl šios priežasties mokslininkai ir visuomeninės organizacijos ragina visiškai uždrausti tikslinę ungyrių žvejybą bei sumažinti kitas ungyriams keliamas grėsmes, pavyzdžiui, hidroelektrinių sukeltą žalą.

Ungurio gyvenimo iššūkis

Paslaptingojo europinio upinio ungyrio gyvenimo ciklas labai ilgas ir unikalus. Ungyrys gimsta ir privalo grįžti neršti į Sargaso jūrą Atlanto vandenyne. Jauni ungyriukai dreifuoja Šiaurės Atlanto srovėmis Europos krantų link, kai kurie jų patenka į Viduržemio ir Baltijos jūras. Daugelis jaunų ungyriukų migruoja prieš srovę į gėlus vandenį, kur jie praleidžia didžiąją savo gyvenimo dalį. Tačiau didelei daliai į Baltijos jūrą atplaukusiu ungyrių niekad nebetenka migruoti upėmis prieš srovę. Šioje savo gyvenimo stadijoje jie yra vadinami geltonaisiais ungyriais. Kai ungyriai

lytiškai subręsta (apie 15-30 gyvenimo metus), ungurio kūnas pradeda keistis. Pasikeičia jų virškinimo sistema, jie nustoja maitintis, jų akys stipriai padidėja, kūno šonai nusidažo sidabro spalva. Šioje stadijoje unguriai yra vadinami „sidabriniais unguriais“ arba migruojančiais unguriais. Tuomet prasideda paskutinis jų gyvenimo etapas ir jie plaukia neršti atgal į Sargaso jūrą.

Žinoma, kad Baltijos jūroje unguriai sulaukia garbingo amžiaus, didžiuliai unguriai, kuriuos šiandien galime pamatyti Baltijos jūroje, gali būti gimę dar 1990 m. ar net 1980 m. Dėl šio ilgo gyvenimo ciklo ungurių išteklių valdymas ir jo poveikio vertinimas yra labai sudėtingas. Tai taip pat reiškia, kad jei mes nesuimsime veiksmų dabar ir nesumažinsime žvejybos bei kitų ungurių žuvimo priežasčių, stipriai rizikuosime prarasti šią vienintelę populiaciją.

Legali žvejyba Baltijos jūroje

Unguriai vis dar legaliai žvejojami visose šalyse aplink Baltijos jūrą. Šalys sumažino ir iš dalies sustabdė ungurių žvejybą, tačiau ši žuvis vis dar sugaunama ir parduodama dideliais kiekiais. Kai ungurio ištekliams

Nuotrauka: Švedijos krantų apsauga

iškilusi tokia didžiulė grėsmė, tai negali būti toleruojama. Ypač daug problemų kelia žvejyba Švedijoje ir Danijoje, nes žvejojami unguriai migruoja visoje Baltijos jūroje. Lenkijos ir Estijos pastangos apsaugoti ungurius yra kone bereikšmės, kai šios žuvys

beatorairiškai žvejojamos Danijos ir Švedijos vandenyse.

Nelegali žvejyba

Grėsmę unguriams kelia ne tik legali, bet ir nelegali žvejyba. Didžiausio masto nelegali žvejyba vykdoma pietinėje Švedijos pakrantėje ir ties Danijos sąsiauriais. Vien per du su puse mėnesio 2014 m. Švedijoje ir Danijoje patikrinimų metu buvo pašalinta virš 1300 spąstų ir tai veikiausiai yra tik ledkalnio viršūnė. Skaičiuojant vidutinį tokiomis spąstais sugaunamą žuvų kiekį, tai reiškia, kad nelegaliai sužvejojama daugiau nei 100 000 subrendusių ungurių per metus.

Nuotrauka: Švedijos krantų apsauga

Tikrasis skaičius tikriausiai yra kur kas didesnis, nes aptinkama veikiausiai tik nedidelė dalis spąstų. Daug nelegalių spąstų yra aptinkami visuomenės ir kontroliuojančių institucijų pagalbos dėka.

Hidroenergetika

Vieną didžiausių grėsmių unguriams sukelia hidroelektrinės, kur pasroviui migruodami unguriai yra sutraiškomi turbinose. Užtvankos taip pat trukdo jauniems unguriukams migruoti prieš srovę. Siekdami juos apsaugoti, galime imtis kelių paprastų priemonių. Pirmoji ir pati efektyviausia priemonė – įrengti groteles hidroelektrinėse ir neužtvirti ungurių migracijos kelių. Taip pat efektyvu yra sustabdyti turbinas keletą naktų per metus, kai unguriai migruoja. Trečioji priemonė yra

pagauti ir perkėlus paleisti juos pasroviui nuo elektrinės. Vandens pagrindų direktyva užtikrina gerą aplinkosauginę būklę beveik visuose ES vandenyse. Tai turėtų užtikrinti ir laisvus migravimo kelius žuvis, tačiau, deja, šiandien Baltijos jūros regione taip nėra.

Švarios Baltijos koalicijos (CCB) pasiūlymai

- Ungurio apsaugą vertinti kaip neatidėliotinos svarbos klausimą, siekiant išsaugoti šią sparčiai nykstančią rūšį ir uždrausti visą tikslinę ungurio žvejybą, ypač migracijos laikotarpiu.
- Geresne ir efektyvesne kontrole užkirsti kelią nelegaliai žvejybai.
- Paprašyti visuomenės pagalbos išaiškinant nelegalios žvejybos atvejus. Sukurti ir informuoti visuomenę apie interaktyvias priemones, kuriomis galima pranešti apie pastebėtą nelegalią žvejybos įrangą.
- Ungurio lervų gaudymas auginimui ir paleidimui gali būti vykdomas tik ypatingais atvejais, o siekiant astatyti sukeltą žalą, griežtai rekomenduojama padidinti potencialų nerštą.
- Įrengti laisvus migracijos kelius, saugias sugavimo ir transportavimo sistemas pasroviui ir prieš srovę visose Baltijos jūros regiono upėse, į kurias plaukia unguriai.
- Poveikį sušvelninančios priemonės bei veisimas ir paleidimas į laisvę niekuomet negali būti naudojami kaip pretekstas vystyti aktyvią žvejybą.

**Informacijos šaltinis: ICES WGEEL 2015*